

Специфіка вокального навчання майбутніх вчителів музичного мистецтва

Специфікою вокального навчання майбутніх вчителів музичного мистецтва є педагогічна направленість в оволодінні професією, що полягає у цілеспрямованому впливі викладача на мотиваційні установки студента під час занять вокалом. Цей процес передбачає комплексний підхід: розвиток вокально-технічних та художньо-виконавських умінь та навичок; формування оцінювально-аналізувальних умінь; засвоєння науково-теоретичної бази знань з питань вокальної педагогіки; дотримання норм та правил охорони співацького голосу у процесі фахового навчання у вищих мистецьких освітніх закладах.

Ключові слова: вокальна підготовка; вокальна техніка; вчитель музичного мистецтва; педагогіка співу.

Процес підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності у школі вимагає чіткого усвідомлення впливу особистості вчителя на формування музичної культури школярів, його педагогічної компетентності та рівня професійної підготовленості. Досконале володіння педагогом співацьким голосом, широкою палітрою засобів передачі змісту вокального твору є необхідною умовою залучення учнів до світу музичного мистецтва.

Поліфункціональність професії вчителя музичного мистецтва поєднує риси педагога-виконавця, концертмейстера-ілюстратора, диригента-керівника колективу, соліста-вокаліста, лектора-музикознавця, педагога-просвітника, носія духовної культури та естетичного смаку. Вона також вимагає володіння знаннями і вміннями у різних сферах діяльності: науково-методичної, викладацької, організаторської, виконавської. бути обізнаним із сучасними тенденціями розвитку культури та освіти. З цим пов'язана актуальність публікації.

Метою статті є висвітлення педагогічної спрямованості вокального навчання майбутніх вчителів музичного мистецтва.

Зміст фахової підготовки студентів факультетів мистецтв у вищих начальних закладах спрямований на формування професійних якостей учителя музичного мистецтва, його художньо-естетичних смаків, здатності до творчої діяльності. Специальність “Педагогіка і методика середньої освіти. Музика” ставить за мету формування всебічно підготовленого фахівця національної школи, здатного на високому рівні організувати та проводити урочну, позакласну і позашкільну музично-виховну роботу.

Однією з профільюючих дисциплін, що вивчається впродовж усього терміну навчання у навчальному закладі, є “Постановка голосу”. Мета цієї дисципліни – розвивати вокальні здібності студентів, прищеплювати основні вокально-технічні та виконавські навички, вчити студентів самостійно працювати над вокальною технікою та художнім виконанням творів, розвивати вокально-слухові навички, а також дати теоретичні знання з методики розвитку співацького голосу.

Завданнями дисципліни є наступні: засобами вокального мистецтва здійснювати естетичне виховання майбутніх учителів музичного мистецтва, формувати відчуття прекрасного, вміння розуміти й цінувати красу вокального мистецтва, розвивати художньо-творчі та виконавські здібності, спираючись на наукові дані про будову та функції голосового апарату, теорії голосоутворення, біофізичних механізмів співацького процесу. Важливою складовою цього процесу стає формування стійких критеріїв якості співу і співацької майстерності, розвитку активного вокального слуху, озброєння майбутніх учителів знаннями основ методики формування, розвитку та охорони дитячого співацького голосу в обсязі, необхідному для керівництва вокальною роботою з учнями шкіл різного типу.

Щодо освітньо-кваліфікаційних вимог до студентів факультетів мистецтва з циклу професійно-орієнтованих дисциплін, зокрема з “Постановки голосу”, то студент має знати: основи вокальної педагогіки, вокально-педагогічний репертуар, кращі зразки вітчизняних і зарубіжних вокальних творів, методику викладання вокалу; володіти навичками співацького

дихання, правильної атаки звуку, відчувати співацьку опору, фіксувати дихальну установку та на цій основі формувати співацьке звукоутворення і голосоведення, правильно артикулювати приголосні під час співу; контролювати точність інтонування; володіти навичками передачі художньо-образного змісту вокального твору; виконувати вокальні твори з супроводом і без нього.

Основним інструментом учителя на уроках музичного мистецтва є його голосовий апарат: “співацький голос вчителя – голос, який є головним знаряддям праці вчителя, унікальним у своєму роді засобом передачі мистецтва співу, інструментом навчання та виховання, носієм музичної та іншої інформації” [5, с. 24]. Сфера використання вокальних умінь у професійній діяльності педагога-музиканта надзвичайно широка. Так, вокально-виконавська діяльність учителя реалізується під час ілюстрування музичних творів на уроках, концертних виступів педагога, проведення уроків-бесід та різноманітних виховних заходів у школі. Вокальні дані необхідні педагогу під час його роботи зі шкільним хором колективом, малими вокальними формами, у роботі з солістами.

Голос педагога стає зразком співацького голосу для школярів, тому він має відповідати вимогам еталонного звучання. Потреба витримувати тривалі фізичні та психологічні навантаження співацького голосу вчителя під час здійснення музично-педагогічної діяльності вимагає вироблення високого рівня витривалості голосового апарату, підтримування здоров'я голосових органів, а також дотримання норм гігієни вокальної діяльності.

Розвиток співацького голосу вимагає чіткої побудови стратегії й тактики педагогічної діяльності. Засвоєння необхідного обсягу інформації, оволодіння практичними вміннями і навичками вимагає організації навчальної діяльності, створення методики викладання конкретної дисципліни.

Загально педагогічне поняття “методика” означає сукупність методів навчання та науку про методи навчання. Педагогічний словник дає таке тлумачення поняття “методики” навчального предмету: “Галузь педагогічної науки, яка досліджує закономірності вивчення певного навчального предмету... До змісту методики як часткової дидактики входить: встановлення пізнавального й виховного значення даного навчального предмету; визначення завдань вивчення даного предмету і його змісту; вироблення відповідно до завдань і змісту навчальної методики, методичних засобів організаційних форм навчання” [2, с. 206].

Науковці виділяють три завдання методики: вивчення змісту навчання, процесу викладання та процесу учіння. Методика, як галузь педагогічних наук, найтісніше пов'язана з практикою процесу навчання, оскільки визначає зміст, методи, прийоми та засоби навчання.

Методика вокального навчання, як складова музичної педагогіки, вивчає закономірності, принципи, зміст, форми і методи передачі педагогом та засвоєння студентом досвіду вокальної діяльності, виявляє методологічні засади цього процесу, забезпечує високий рівень фахової підготовки майбутніх учителів музики. Крім того, вона розглядає прийоми та методи вокально-педагогічного впливу на процес фонації, метою використання якого є розвиток вокально-технічних умінь та навичок вокаліста, розкриття та вдосконалення природних акустичних якостей співацького голосу, формування навичок усвідомленого координування роботи голосового апарату під час співу. Отже, методика вокального навчання – це “сукупність систематизованих прийомів і способів керування співацьким навчанням, послідовне засвоєння яких забезпечує формування в учнів навичок відповідної вокальної техніки, здатної гарантувати розвиток комплексу акустичних якостей, витривалості та невтомності голосового апарату, і є методика навчання співу” [6, с. 89].

Форми організації навчання відображають зовнішні, організаційні особливості педагогічного процесу. Форма (від лат. *forma* – зовнішність) організації навчання характеризує зовнішній аспект навчальної взаємодії: кількість студентів на занятті, місце і тривалість навчання, особливості спілкування педагога зі студентами. У музичній педагогіці використання форм навчального процесу є специфічним. Основною формою занять є

індивідуальне заняття, яке забезпечує найбільш сприятливі умови для здійснення вокально-технічного і художнього розвитку в єдності з індивідуальним підходом до кожного студента.

Здійснення аналізу змісту методики вокального навчання студентів факультетів мистецтв вимагає виявлення складових компонентів вокальної підготовки студентів. Їх визначення пов'язано із урахуванням специфіки вокально-педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва, поєднанням вокально-виконавського та викладацького напрямків діяльності.

У загальній педагогіці виділяють такі компоненти навчального процесу у вищій школі: цільовий, стимулюючо-мотиваційний, змістовий (державний та місцевий), операційно-діяльнісний, контрольно-регульовальний та оцінювально-результативний, які містять у собі цілісність як провідну концепцію навчального процесу [1, с. 76-78]. У вокальній педагогіці під цільовим та стимулюючо-мотиваційним компонентами розуміють розвиток мотивації до вокального навчання майбутніх педагогів-музикантів, усвідомлення необхідності розвитку співацького голосу як невід'ємного компонента їх фахової підготовки; змістовий компонент вміщує комплекс навчальних дисциплін, які забезпечують вокальну підготовку фахівця упродовж усього періоду навчання; два останні компоненти у вокальній педагогіці передбачають здійснення поточного та підсумкового контролю, засвоєння вокальних умінь та навичок студентів.

Проаналізуємо погляди на структуру вокального навчання студентів факультетів мистецтв. Вчені у галузі вокальної педагогіки стверджують, що процес розвитку співацького голосу потрібно починати з практичного виконання навчальних дій, оскільки саме оволодіння практичними навичками відіграє основну роль у будь-якій навчальній діяльності. Система професійного навчання вокаліста має брати початок і ґрунтуватися на засвоєнні практичних навичок голосоутворення, які лежать в основі процесу координування фонації: "Вокальна техніка є окремим виявом більш широкого процесу керування голосоутворенням, коли виконується комплекс дій, пов'язаних із рухами за допомогою різних способів, що врешті-решт і є керуванням фонаційним процесом" [6, с. 89].

З позиції педагогічної та психологічної науки необхідною умовою ефективності навчальної діяльності виступає усвідомлення студентом мети навчання як провідного мотиву його мотиваційної сфери. В основі будь-якої діяльності особистості є її активність, здатність до суспільно значущих перетворень на основі попереднього досвіду. Джерелом активності особистості є потреби, що визначають її спрямованість. Потреби усвідомлюються людиною як мотив, що безпосередньо впливає на її активність. Переконання є системою усвідомлених потреб, які спонукають людину діяти відповідно до своїх поглядів, світогляду, знань, що становлять основу переконань.

З погляду психології, прагнення – це мотиви поведінки, у яких виявляється потреба людини в таких умовах розвитку, котрих безпосередньо немає, але вони можуть бути створені в результаті діяльності. До неусвідомлених мотивів належать установка як готовність діяти певним чином та потяги як спонуки діяльності, в основі яких не досить чітко усвідомлювана потреба. Психологи зазначають, що система видів спонукань (потреби, мотиви, інтереси, цілі, установки, ідеали), які регулюють поведінку людини, утворюють сферу мотивації [3, с. 37-38].

Мотиви виникають у мотиваційній сфері людини, їх поділяють на зовнішні та внутрішні. Зовнішні мотиви навчальної діяльності в майбутніх педагогів-музикантів включають бажання отримати професію вчителя музики, прагнення певного місця в соціумі, бажання відповідати вимогам викладача, очікуванню колег, завоювати авторитет серед викладачів та студентів, уникнути негативної оцінки, потреба самоствердження та самореалізації. Внутрішні мотиви навчальної діяльності передбачають отримання задоволення від навчального процесу і виникають у разі отримання позитивних емоцій від процесу навчання. Вони передбачають виникнення зацікавленості фактами, властивостями, закономірностями навчального процесу, інтересу до прийомів самостійного засвоєння знань та методів наукового пізнання. Вчені називають мотиваційно-цільові установки рушійними силами пізнавальних процесів, які

витікають із сучасної ідеології суспільства з основними її постулатами: самосвідомості людини, її відповідальності за своє життя, кар'єру, соціальне становище [1, с.75].

Необхідною передумовою вокального навчання майбутніх педагогів-музикантів є формування навичок усвідомленого координування роботи голосового апарату за рахунок розвитку вокально-слухових навичок, діагностування внутрішніх відчуттів під час фонації. Аналізуючи значення вокально-слухових навичок студентів, зауважимо, що сприйняття звучання власного голосу відіграє велику роль у процесі співацького розвитку. Слухаючи себе, вокаліст оцінює звучання власного голосу, порівнює його з наявними уявленнями про еталонне звучання, в результаті чого відбувається формування нових слухових уявлень.

Керування процесом голосоутворення здійснюється за допомогою системи зворотних зв'язків, які інформують мозок людини про акустичний результат роботи голосового апарату. Отже, в основі вокального слуху лежить м'язова чутливість організму, здатність аналізувати роботу власного голосового апарату за допомогою кінестетичних відчуттів, та підсвідомого чи усвідомленого накладання вокальних рухів під час прослуховування інших вокалістів.

Вокальний слух є складовим компонентом загального поняття музичного слуху. Музично-слухові уявлення людини, насамперед, є уявленнями звуковисотного та ритмічного співвідношення звуків, тому що саме ці аспекти звукової тканини виступають основними носіями змісту музики, тоді як темброві слухові уявлення є вторинними, підпорядкованими уявленнями. Розрізняють здатність утворення слухових уявлень, які людина може викликати довільно, та ті, які виникають через відсутність можливості довільно оперувати уявленнями і відсутністю вільних уявлень, що виникають без опори на сприйняття. У нашому дослідженні це передбачає утворення вокально-слухових уявлень під час безпосереднього прослуховування еталонного звучання співацького голосу.

Музичні слухові уявлення не обов'язково є чисто слуховими, тобто вони можуть включати, окрім слухових, також зорові, рухові та інші уявлення. Відображення музичних уявлень часто набуває симультанного (від лат. *simultane* – одночасний) характеру, тобто такого, який включає одночасну появу різного роду уявлень, що підтверджує необхідність активізації роботи різних систем аналізаторів у процесі розвитку співацького голосу. Б.Теплов зазначає, що часто можна спостерігати тісний зв'язок слухових уявлень з будь-якими не слуховими, наприклад, зорові уявлення можуть бути настільки тісно пов'язані зі слуховими, що останні не можуть виникати без відповідних “допоміжних” уявлень. Учений відзначав особливо тісний зв'язок слухових уявлень з процесом моторики. Тому виникає необхідність формування у студентів установки на цілеспрямоване сприйняття вокального матеріалу через формування слухових уявлень у їх взаємодії з моторикою голосового апарату, з наслідуванням вокальних рухів [4].

Вокальний слух виступає особливим видом музичного слуху, який виробляється тільки в процесі цілеспрямованих занять і не є притаманним людині від природи, «це складне музично-співацьке утворення, яке поєднує звуковисотний, динамічний, тембровий, ритмічний слух і комплекс різнопланових відчуттів» [6, с. 76]. “Вокальний слух діє рефлекторно як контролер якості звуку, вносячи необхідні корективи співаку щодо вокального процесу, оскільки виконавець вирішує не лише технологічні, а й художні завдання. Все це дає підстави вважати зазначений вид вокального слуху виконавським та умовно пасивним, оскільки сфера його впливу обмежена самоконтролем співака” [6, с. 85]. Тісний зв'язок формування слухових вокальних уявлень з моторикою голосового апарату покладено в основу розвитку співацького голосу. Складність оволодіння вокальним слухом полягає в умінні чути і критично оцінювати звучання власного голосу, що є нелегким завданням навіть для досвідчених вокалістів. Вокаліст одночасно є виконавцем, а його голосовий апарат – інструментом, що і визначає основну складність критичного сприймання звучання власного голосу. Інформацію про роботу власного голосового апарату та звучання голосу вокаліст також отримує з боку суб'єктивних м'язових та вібраційних відчуттів організму.

Педагогічна спрямованість вокальної підготовки майбутнього педагога-музиканта, метою якої є отримання студентами знань про індивідуальні вікові, психологічні та фізичні особливості розвитку учнів, часто залишає поза увагою вивчення та наукове обґрунтування співацьких процесів самого студента. Зміст інформаційного циклу з розвитку співацького голосу у вищих навчальних закладах має включати відомості про анатомо-фізіологічну структуру голосового апарату, профілактику його захворювань, співацьке дихання, типи звучання й класифікації голосів згідно з регістрами та діапазонами. Ці знання утворюють теоретичну базу, на яку накладаються подальші знання основ художнього співу й техніки вокально-сценічної творчості. Йдеться про необхідність засвоєння студентами теоретико-дидактичних настанов, системою яких має володіти майбутній учитель музичного мистецтва з метою самостійного моделювання вокально-хорової діяльності у школі.

Потреба формування науково-теоретичної бази знань студентів з питань вокальної педагогіки вимагає здійснення цілеспрямованого впливу на процес засвоєння теоретичних знань щодо основних закономірностей співацького процесу, будови голосового апарату, акустичних характеристик процесу фонації, норм охорони співацького голосу.

Важливою складовою вокального навчання майбутніх учителів є вокально-виконавський аспект фахової підготовки. Вокально-виконавські вміння та навички майбутніх педагогів-музикантів виявляються під час втілення художнього образу вокального твору в ході ілюстрування на уроках або під час концертного виступу, через використання тембрального забарвлення співацького звуку, міміки, жестів, виразності вокального мовлення, емоційності виконання, інтерпретаторських умінь вокаліста. Специфіка вокального виконання полягає в тому, що під час слухання художнього виконання вокального твору слухач залучається до процесу творчості, він переймається почуттями виконавця, переживає зміст твору. Ширину інтерпретаторських можливостей виконавця визначає багатство його життєвого та виконавського досвіду, високий інтелектуальний та культурний рівень особистості.

Аналізуючи процес вокального навчання студентів факультетів мистецтв вищих навчальних закладів, переконуємося в тому, що упродовж постановки співацького голосу майбутнього вчителя, викладач основну увагу надає виробленню у студентів правильного звукоутворення, розвитку вокально-технічних навичок виконання вокальних творів, але інколи не враховує того, що основним його завданням є виховання творчої особистості вчителя, людини з високим інтелектуальним рівнем, здатної до імпровізації, самостійного трактування вокальних творів. Спрямовуючи свої зусилля на вирішення часткових завдань, педагог забуває про необхідність розвитку цілісної особистості студента, висококультурного музиканта-творця. Концентруючи основну увагу на виробленні технічних вокальних навичок, художньо-образний бік виконання вокальних творів залишається поза увагою педагога та студента.

З огляду на специфіку вокально-педагогічної діяльності вчителя музики в школі, велике нервово-фізичне навантаження голосового апарату, важливою проблемою вокальної підготовки майбутнього педагога музиканта є охорона співацького голосу студентів під час навчання у вищому навчальному закладі та прищеплення їм професійної культури діяльності педагога. Студент, який бажає опанувати професією вчителя музики, зобов'язаний оволодіти знаннями стосовно гігієни та охорони співацького голосу, правилами організації режиму праці та відпочинку, елементарними медичними знаннями (профілактики захворювань голосового апарату).

Відповідно до усталеної вікової періодизації розвитку голосового апарату людини, період від 16-17-ти до 19-20-ти років, на який припадає час навчання студентів у вищих навчальних закладах, визнаний вченими періодом переходу юнацького звучання голосу до дорослого; він характеризується залишковими явищами мутаційних змін. Незважаючи на те, що період гострої мутації минув, встановлено втрачене у підлітковий період пропорційне співвідношення окремих частин тіла, ріст організму юнаків продовжується і голосовий апарат, як і інші системи організму, зазнає змін. Це є причиною складності контролю

вокаліста за роботою органів голосового апарату, млявістю роботи його органів, або, навпаки, їх скутістю. Післямутаційні явища характеризуються обмеженістю діапазону голосу, скутістю у роботі голосових органів, пасивністю окремих органів артикуляції, неузгодженістю роботи дихальних органів.

Висновок. Отже, вокальне навчання є важливою складовою процесу фахової підготовки студентів, спрямованою на формування професійних якостей учителя музичного мистецтва, художньо-естетичних смаків, здатності до художньо-творчої діяльності. Педагогічна спрямованість вокального навчання вчителя музики вимагає методики, зміст якої полягатиме у цілеспрямованому впливі на мотиваційні установки занять вокалом студентів; розвиток вокально-технічних та художньо-виконавських умінь та навичок; формування оцінювально-аналізуючих умінь; засвоєння науково-теоретичної бази знань з питань вокальної педагогіки; дотримання норм та правил охорони співацького голосу. Методика вокального навчання майбутніх учителів музичного мистецтва має передбачати формування навичок усвідомленого координування вокальної діяльності студентів, що полягатиме в чіткому усвідомленні основних закономірностей вокального процесу, розвитку навичок самодіагностики та самоаналізу власного співацького процесу, досконалому володінні комплексом вокально-технічних навичок.

Література

1. Галузинський В.М. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні: навч. посібник. – К.: ІНТЕЛ, 1995. – 168 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. 376 с.
3. Дуткевич Т. Загальна психологія (конспект лекцій) : навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський, 2002. – 96 с.
4. Теплов Б. М. Психология музыкальных способностей. Избранные труды: В 2 т. – М., 1985. – 330 с.
5. Урбанович Г. Певческий голос учителя музыки // Музыкальное воспитание в школе : сб. статей. сост. О.Апраксина. М. : Музыка, 1977. – Вып. 12. – С. 23-33.
6. Юцевич Ю. Музыка: словник-довідник. – Тернопіль: Богдан, 2003. – 352 с.

Про автора:

Хуан Чанхао, аспірант факультету мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна); викладач Ічанського міського університету китайської провінції Хубей (Ічан / провінція Хубей, Китай).

Huang Changhao

Specificity of vocal training for upcoming teachers of musical art

The content of professional training of students in higher institutions of arts education is aimed at the formation of the professional qualities of upcoming musical art teachers, their aesthetic tastes, and their ability to activity in arts. Specialty "Pedagogy and methodology of secondary education: Music" aims to form a fully trained specialist of the national school, capable of organizing and conducting school, extra-curricular and extracurricular music-educational work in higher school.

The purpose of the article is to highlight the pedagogical orientation of vocal education within upcoming teachers of musical art.

Vocal training is an important part of the process of professional of the students, aimed at forming the professional qualities of the teacher of musical art. The pedagogical orientation of the vocal education of the music teacher requires such a methodology, the content of which will consist in the purposeful influence on the motivational settings of the vocation of students; development of vocal-technical and artistic-performing skills and abilities; formation of evaluation and analytical skills; assimilation of the scientific and theoretical knowledge base on vocal pedagogy issues; observance of the norms and rules of protection of the singing voice. The methods of vocal training of upcoming of musical art teachers should provide for the formation of skills of conscious coordination of vocal activity of students, which will consist of a clear understanding of the basics of the vocal training.

Analyzing the process of vocal training in academic singing in higher educational institutions, we are convinced that in general the teachers are engaged in raising the correct sound formation of the student's voice. The development of vocal skills for public performing is often as a priority, but sometimes such teacher-vocalist does not take into account the important of pedagogical tasks educating the creative personality. After all, upcoming specialist should have a high intellectual level; he is obliged to improvise, as well as offer own interpretation of vocal works.

An important pedagogical problem in the vocal training of upcoming teacher-musician is the protection of the students' voices during their studies at a higher educational establishment. A student-musician must get some medical knowledge about the rules of work and leisure (to know basics of disease prevention methods in vocal apparatus).

Keywords: musical art teacher; pedagogy of singing; vocal training; vocal technique.

References

1. Haluzynskiy V.M. *Osnovy pedahohiky ta psykholohii vyshchoi shkoly v Ukraini : navch. posibnyk* [The Fundamentals of Pedagogy and Psychology of Higher Education in Ukraine]. Kyiv : INTEL, 1995. 168 p. (in Ukrainian)
2. Honcharenko S. *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [The Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Kyiv, 1997. 376 p. (in Ukrainian)
3. Dutkevych T. *Zahalna psykholohiia (konspekt lektsii) : navchalnyi posibnyk* [General psychology (summary of lectures). A manual guide for training]. Kamianets-Podilskyi, 2002. 96 p. (in Ukrainian)
4. Teplov B. M. *Psikhologiya muzykalnykh sposobnostey. Izbrannye trudy: v 2 t.* [Psychology of musical abilities. Selected Works in 2 Volumes]. Moscow, 1985. 330 p. (in Russian)
5. Urbanovich G. *Pevcheskiy golos uchitelya muzyki* [The singing voice of a music teacher]. *Muzykalnoe vospitanie v shkole : sb. statey. Vyp. 12* [Musical education in school: a collection of articles. Issue 12]. Ed. by O. Apraksina. Moscow: Muzyka, 1977, pp. 23-33. (in Russian)
6. Yutsevych Yu. *Muzyka: slovnyk-dovidnyk* [Music: dictionary and handbook]. Ternopil, 2003. 352 p. (in Ukrainian)

About the author:

Huang Changhao, Post-graduate Student at the Faculty of Arts, National Pedagogical Dragomanov University (Kyiv, Ukraine); Lecturer of Yichang city University (Yichang / Hubei Province, China)